

Ondernemingszin lokt ondernemingszin uit

Door: Geert Bors en Marieke Jansen-Kellendonk

Zelfs een kind dat niet van gym houdt, wordt blij van apenkooi: alle toestellen uit de kast en spelen maar! In de openingsrubriek Apenkooi doen we dat ook: dit keer beginnen Marieke Jansen-Kellendonk en Geert Bors bij een roltrap, die opeens stilvalt. Wat gaan de mensen op die roltrap ondernemen? O ja, ook een antwoord op de vraag of ondernemerschap de Nederlanders in het bloed zou zitten.

1. De roltrap

Geert: "Goed, ondernemingszin. Hoe zullen we beginnen?"

Marieke: "Met een filmpje."

*Een roltrap. In beeld verschijnt een heer in pak. Een paar treden lager staat een dame. Opeens stopt de roltrap. De dame en heer hervinden hun evenwicht. "Oh, that's not good", fluistert de man. "I'm already late", verzucht de vrouw. Intussen... blijven ze staan. "Anybody out there?", brult de man door het gebouw: "Hello, we got TWO people stuck on an ESCALATOR and we NEED HELP." Na een korte pauze: "Would someone PLEASE DO something?" De vrouw, tot dan toe stil, gilt opeens een langgerekt: "HEEEEEELP!"**



Geert: "Ge-wel-dig. Hoe kom je hieraan?"

Marieke: "Het was onderdeel van een workshop over ondernemend onderwijs. We kregen een vraag: 'Hoe vaak staan er kinderen in jouw klas stil op de roltrap?' Zorg jij voor een onderwijsomgeving waar kinderen op eigen kracht komen tot het uitvoeren van hun ideeën? Of wachten de kinderen totdat jij zelfs de meest simpele oplossing komt aandragen?"

Geert: "Wat antwoordde je?"

Marieke: "Ik zag er wel een bevestiging in dat ik goed in staat ben mijn onderwijs 'ondernemend' vorm te geven. Ik heb het filmpje daarna in de klas laten zien en gevraagd wie zichzelf erin herkende: wie stond ook wel eens stil, terwijl je best in staat bent om zelf tot een passende oplossing te komen? Er bleek meer herkenning dan ik verwacht had – een lichte deceptie."



2. Aangeleerde hulpeloosheid als anti-ondernemingszin

Geert: "Mijn eerste associatie: de psycholoog Martin Seligman, die zijn carrière in de jaren zestig begon met een onderzoek waarbij van twee honden er één wél en de ander géén invloed kon uitoefenen op de elektrische schokjes die ze kregen. Toen in een volgend experiment allebei de honden mogelijkheid hadden om aan de elektriciteit te ontkomen, had de hond die controle had gehad dat snel door. De hond zonder invloed was niet meer in staat tot leren. 'Aangeleerde hulpeloosheid' noemde Seligman dat. Het maakt je passief en depressief, zoals die mensen op de roltrap. Wat heb je gedaan met die herkenning in je klas?"



Bronnen:

Ryan Sutter (2008): "The Existence of Positive Psychological Environments and Their Impact on Regional Entrepreneurship", in Journal of Regional Analysis and Policy.

* Het hele roltrapfilmje is te vinden op YouTube. Zoek op: 'Broken escalator'.

Marieke: "Nou, er veranderde wel iets. De metafoer van de roltrap was zo herkenbaar dat kinderen elkaar er op gingen aanspreken. 'He, je staat stil op de roltrap!' of 'Oh, ik ben geloof ik weer even op de roltrap.' En dus hielp het ze om weer te gaan doen, waar ze eigenlijk zelf al van wisten dat ze er goed in zijn."

3. Een definitie van ondernemingszin

Geert: "Mooi, als je zo een gemeenschappelijke codetaal ontwikkelt. Heb jij een definitie van ondernemingszin?"

Marieke: "Ik ben gaan zoeken bij het CEGO in Leuven en kwam zo bij Unizo, de Unie van Zelfstandige Ondernemers in België. Die omschrijft het zo:

"Ondernemingszin is het vermogen om in een bepaalde situatie kansen te zien en initiatieven te bedenken. Door optimale inzet van beschikbare middelen kunnen de nodige acties opgezet worden waardoor de waargenomen kansen gerealiseerd worden. Ondernemen is grenzen verleggen, iets nieuws scheppen, iets duurzaam voortbrengen dat tot de kwaliteit van leven bijdraagt."

Geert: "Het lijkt op wat Laevers en Bertrams beschrijven op pagina 6-10. Goed dat zo'n definitie kan slaan op iedereen die 'onderneemt' en niet alleen op klassieke ondernemers. Zo heb je er ook wat aan in de klas."

Marieke: "Ja, op school stimuleren we ondernemingszin ook. Dat uit zich in kinderen die met een voorstel op de proppen komen, die dingen signaleren die anders zouden kunnen of die zelf een nieuw spel lanceren. Laatst hebben ze bijvoorbeeld allemaal kleine bedrijfjes opgezet om geld bij elkaar te verdienen voor een schoolreisje."

4. Is ondernemingszin een 'typisch Hollands' fenomeen?

Geert: "Ik heb nog een interessant antwoord gevonden op de vraag of ondernemingszin een 'typisch Nederlands' fenomeen is."

Marieke: "Ah, 'Die VOC-mentaliteit. Over de grenzen heen kijken. Dynamiek. Toch?', om met Balkenende te spreken."

Geert: "Vooraf dat weifelende 'toch?' deed het hem. Ik vond een mooie studie binnen de onderzoeksrichting van de Positive Psychology. Dat is die richting, waarvan Martin Seligman een van de voormannen is, en die zich afzet tegen een psychologie die alleen maar kijkt naar ziekteverschijnselen, en juist wil inzetten op het

versterken van gezond gedrag."

Marieke: "En wat heeft dat met 'typisch Hollands' te maken?"

Geert: "Nou, het is al vaak onderzocht dat *entrepreneurship* in individuen gepaard gaat met vele 'positief psychologische' karaktertrekken, zoals lef, leergierigheid, doorzettingsvermogen, creativiteit en zelfvertrouwen. En het is ook al wel vastgesteld dat er regio's in de wereld zijn, die geschikter zijn voor ondernemen dan andere. Denk aan: transportmogelijkheden en de hoeveelheid beschikbare mensen.

Marieke: "Tot nu toe helder."

Geert: "Ik heb een studie gevonden uit 2008 van een jonge Amerikaanse promovendus, Ryan Sutter, waarin hij zichzelf de vraag stelt: zouden er ook regio's kunnen zijn, die als geheel als 'positief psychologisch' kunnen worden aangemerkt en zie je daar dan ook meer ondernemingszin? Zijn zorgvuldig statistisch onderbouwde antwoord: ja!"

Marieke: "Ehm... ik ben nog niet helemaal bij die 'VOC-mentaliteit'."

Geert: "Nou, wat Sutton laat zien, is dat er regio's zijn - bijvoorbeeld aan de Amerikaanse oostkust en in California, waar al die high-tech computerbedrijven zitten - waar in algemene zin een meer levenslustige, ondernemende mindset heerst. Wat weer meer mensen aantrekt met een zelfde spirit. Ondernemingszin lokt ondernemingszin uit. Niet vanwege individuele ondernemers of een ligging aan een haven, maar door een algemene mindset."

Marieke: "En dat werpt een interessant licht op onze Gouden Eeuw, bedoel je?"

Geert: "Ja, niet dat we alle waarden en normen uit die tijd nog delen, maar stel je de zeventiende-eeuwse Hollandse provincies eens voor als zo'n zelfde '*positive psychological environment*'. Geen wonder dat Descartes, Spinoza en talloze andere slimme en creatieve mensen hun weg vonden naar steden als Amsterdam."

Marieke: "Zullen we dan maar een 'positief psychologische omgeving' maken van deze Egoscoop?"

Geert: "En van onze klassen." ■

Marieke Jansen-Kellendonk
marieke_kellendonk@hotmail.com

Geert Bors
g.bors@egoscoop.nl